

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

Факультет гідрометеорології і екології

Кафедра екології та охорони довкілля

Силабус курсу
«ОПТИМІЗАЦІЯ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ»
(варіативний)

Рівень вищої освіти:	Третій (освітньо-науковий)
Галузь знань:	10 – Природничі науки
Спеціальність:	101 – Екологія
Освітньо-наукова програма:	Екологічні аспекти природокористування
Обсяг:	4 кредитів ЄКТС, 120 год.
Семестр, рік:	II семестр, I рік навчання
Дні, час, місце:	вул. Львівська, 15, НЛК № 2, за розкладом
Викладач:	Сафранов Тамерлан Абісалович, доктор геолого-мінералогічних наук, професор кафедри екології та охорони довкілля
Контактний тел.:	+38(067)484-02-64
E-mail:	safranov@ukr.net
Робоче місце:	вул. Львівська, 15, НЛК № 2, кафедра екології та охорони довкілля, каб. 414
Консультації:	вул. Львівська, 15, НЛК № 2, каб. 414 щотижнево за розкладом

Комунікація

Комунікація зі здобувачами буде здійснюватися через вказану адресу електронної пошти та очні зустрічі на консультаціях.

Анотація курсу

Метою дисципліни є формування у здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти здатності організувати та здійснювати процес оптимального (раціонального) використання природних ресурсів і умов у межах конкретної тематики дисертаційного дослідження на здобуття наукового ступеня доктора філософії з екології.

Завданням дисципліни є: формування теоретико-методологічних та прикладних основ оптимізації природокористування.

Пререквізити: «Професійна англійська мова» для освоєння вказаної дисципліни.

Постреквізити: науково-педагогічна практика.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен:

знати: основні підходи до оптимального природокористування; принципи класифікації природних ресурсів; принципи управління

природними системами; шляхи оптимізації природокористування; підходи до вирішення соціально-економіко-екологічних проблем природокористування.

вміти: обґрунтовувати заходи щодо оптимізації природокористування, враховувати екологічну складову при використанні природних ресурсів, використовувати інноваційні методи оптимізації природокористування, враховувати закони, правила та принципи природокористування, застосувати екологічні знання при виконанні еколого-економічних досліджень; розробляти схеми оптимального використання природних ресурсів.

володіти: навичками організації і здійснення процесів оптимізації природокористування, тобто ефективного використання природних ресурсів та умов.

Опис курсу

Форми і методи навчання

Курс буде викладений у формі лекцій (16 год.) та семінарських занять (14 год.), організації самостійної роботи студентів (90 год.).

При вивченні навчальної дисципліни «Оптимізація природокористування» застосовуються словесний, наочний, практичний методи навчання: читання лекції, пояснення, робота з навчальною літературою, індивідуальні консультації.

Словесні та наочні методи навчання – це лекційні заняття, опитування, консультування, мультимедійні презентації.

Практичні методи – це обговорення окремих тем на семінарських заняттях, а також практичного застосування теоретичного матеріалу при виконанні окремих розділів дисертаційного дослідження.

Колективне опрацювання завдань – обговорення і дискусії щодо проблемних питань та результатів самостійної роботи.

Для розв'язання навчально-професійних завдань навчальної дисципліни застосовано комплексний підхід до діяльності у процесі навчання. Використовуються класичні дидактичні методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності (лекція-пояснення, бесіда, контроль, самоконтроль, взаємоконтроль і т.п.)

Основні форми (методи) проведення занять – це різні типи лекцій, а також семінарські заняття – теоретичне обговорення питань, дискусія, співбесіда, презентація результатів.

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Базові поняття у сфері природокористування

Тема 1. Визначення природокористування; зв'язок природокористування з іншими науками.

Поняття природокористування. Зв'язок природокористування з екологією, енвайронментологією, економікою природокористування, географію та іншими науками. Поняття «оптимізація». Приклади використання цього поняття. Суть оптимізації природокористування. Принципи оптимального (раціонального, збалансованого) природокористування

Тема 2. Природна система, природно-ресурсний потенціал, еколого-економічний потенціал.

Поняття «природна система» і «природна екосистема» - відмінність і схожість цих понять. Сутність понять «природно-ресурсний» і «еколого-економічний» потенціал. Проблема монетизації корисних властивостей природних систем.

Змістовий модуль 2. Природні ресурси і принципи їх класифікації

Тема 3. Природні ресурси і принципи їх класифікації.

Природні ресурси і умови. «Антиресурси». Стислий огляд існуючих підходів до класифікації природних ресурсів. Інтегральний ресурс. Класифікація природних ресурсів за джерелом та місцеположенням.

Тема 4. Стисла характеристика природних ресурсів.

Можливості і проблеми використання природних ресурсів: енергетичних, газово-атмосферних, водних, ґрунтово-геологічних, біологічних ресурсів та комплексної групи природних ресурсів.

Змістовий модуль 3. Теоретичні основи природокористування

Тема 5. Стисла характеристика основних законів природокористування.

Характеристика основних законів, правил та принципів, що визначають можливість та ефективність використання природних ресурсів.

Тема 6. Принципи управління природними системами.

Суть понять «управління», «самоврядування» та «штучне управління» природними системами. Проблема конфлікту між процесами самоврядування та штучного управління природними системами. Особливості «жорсткого» управління природними системами. Особливості «м'якого» управління природними системами.

Перелік рекомендованої літератури

Основна

1. Сафранов Т.А. Екологічні основи природокористування: навчальний посібник. Львів: «Новий Світ». 2003. 248 с.
2. Сафранов Т.А., Губанова О.Р., Лукашов Д.В. Еколого-економічні основи природокористування: Навчальний посібник. Львів: «Новий Світ-2000». 2013. 321 с.
3. Сафранов Т.А., Колісник А.В. Оптимізація природокористування: навчальний посібник. Одеса: ОДЕКУ, 2024. 116 с.

Додаткова

1. Мельник Л.Г. Екологічна економіка: підручник. Суми: ВТД «Університетська книга», 2002. 346 с.

2. Екологічна енциклопедія: У 3 т. / Редколегія: А.В. Тостоухов (головний редактор) та ін. Київ: ТОВ «Центр екологічної освіти та інформації», 2006 – Т. 1, 2007 – Т. 2, 2008 – Т. 3.
3. Туниця Т.Ю. Збалансоване природокористування: національний і міжнародний контекст. Київ: Знання, 2006. 300 с.
4. Коренюк П.І., Федулова С.О. Економіка природокористування: навчальний посібник. Дніпропетровськ: Акцент ПП, 2014. 274 с.
5. Дронова О.Л. Запотоцький С.П. Сучасне природокористування: суспільно-географічний контекст: навчально-методичний посібник. Київ: Прінт-Сервіс, 2018. 214 с.
6. Мальований М.С., Леськів Г.З. Екологія та збалансоване природокористування: навч. посібник. Херсон: ОЛДПЛЮС, 2017. 316 с.
7. Конспект лекцій з дисципліни «Основи раціонального природокористування і охорона природи». URL: <https://kegt.rshu.edu.ua/images/dustan/bopk.pdf>.

Оцінювання

Методи поточного контролю: здійснюється шляхом опитування під час лекційних і семінарських занять.

Підсумковий контроль: залік.

Проведення контролю результатів навчання здобувачів відбувається відповідно до Положення про організацію і проведення контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти Одеського національного університету імені І.І. Мечникова URL: https://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/polozennya/poloz-org-kontrol_2022.pdf.

Самостійна робота здобувачів: до самостійної роботи відносяться підготовка до лекцій і семінарських занять; підготовка до поточного, періодичного та підсумкового контролю; підготовка фіксованих усних доповідей з відповідної тематики семінарських занять.

Політика курсу

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Слід дотримуватися запропонованих у розкладі термінів складання сесії; перескладання відбувається відповідно до «Положення про організацію і проведення контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти ОНУ імені І.І. Мечникова» (http://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/polozennya/poloz-org-kontrol_2022.pdf).

Політика щодо академічної доброчесності: Регламентується Кодексом академічної доброчесності учасників освітнього процесу ОНУ імені І.І. Мечникова, Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у освітній та науково-дослідній роботі учасників освітнього процесу та науковців ОНУ імені І.І. Мечникова (<http://onu.edu.ua/uk/geninfo/official-documents>).

Політика щодо відвідування та запізнень: Відвідування занять є обов'язковим. В окремих випадках навчання може відбуватись он-лайн з

використанням дистанційних технологій. Відпрацювання пропущених занять має бути регулярним за домовленістю з викладачем у години консультацій. Порядок та умови навчання регламентуються «Положенням про організацію освітнього процесу в ОНУ імені І.І. Мечникова» (<https://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/polozennya/poloz-org-osvit-process2022.pdf>).